

Komentar člana IO, J.Stanković - Prosvetari neće sami da napuste posao

Početak racionalizacije školstva, koji obuhvata dobrovoljni odlazak prosvetnih radnika, pretrpeo neuspeh zbog vrlo nepovoljnih uslova za napuštanje radnih mesta

Školski sistem Srbije već duži niz godina nalazi se u neprestanim reformama, ali su rezultati promena često daleko od predviđenih. Preduzimate mere često su bile nejasne, neodgovarajuće i teško primenljive, a na isti način započeta je i racionalizacija radnih mesta putem dobrovoljnog odlaska prosvetnih radnika u penziju. Program je već na samom početku pokazao loše rezultate, najviše zbog nelogično postavljenih uslova koji su onemogućili masovniji odlazak prosvetara, a predstavnici prosvetnih sindikata tvrde da je i napravljen tako da ne uspe.

BEZ PLANA

Obrazovni sistem u Srbiji opterećen je viškom zaposlenih, dok je mreža škola u Srbiji, stvorena tokom socijalizma, u međuvremenu postala neracionalna, pošto 66,2% škola čine male seoske četvorogodišnje škole koje pohađa deset odsto dece, dok 34% škola školuje ostalih 90% đaka. Na plate zaposlenih odlazi oko 95% predviđenih budžetskih sredstava namenjenih prosveti, zbog čega ostale aktivnosti u mnogome zavise od stranih donacija i kredita. Evropske i međunarodne institucije, međutim, zahtevaju reforme, a Svetska banka i MMF su, posle obavljene analize školskog sistema u Srbiji, zatražili njegovu racionalizaciju, odnosno smanjivanje mreže škola, i opstajanje (po njihovoj proceni) optimalnog broja odeljenja i optimalnog broja zaposlenih u prosveti.

Posle neuspelog pokušaja prošle godine, ministar prosvete Žarko Obradović u januaru je najavio ponovni početak racionalizacije, a proces bi, prema planu, trebalo da se odvija u "nekoliko koraka", od kojih je prvi dobrovoljno prijavljivanje zaposlenih za odlazak. Prema planu, do 5. februara, trebalo je da škole obave anketiranje zaposlenih, a do 8. februara Ministarstvu dostave spiskove zaposlenih koji žele da napuste radno mesto uz socijalni program. U dogovoru sa prosvetnim sindikatima predviđeno je da zaposleni koji odlaze bez ispunjenih uslova za prenzionisanje dobiju nadoknadu od 200 evra po godini staža, a zaposlenima koji ispunjavaju jedan od uslova za penziju, namenjena je otpremnina u visini od šest bruto prosečnih plata. Međutim, posle obavljene ankete po školama, ispostavilo se da se na dobrovoljni odlazak prijavilo svega 210 zaposlenih, i to najviše nenastavnog osoblja, a samo 20 učitelja i 13 nastavnika. Neuspeh prvog kruga racionalizacije izazvan je najpre time što je prema zahtevu Ministarstva finansija odlučeno i da se radno mesto zaposlenog koji se izjasnio za prestanak radnog odnosa ukida. Zato je zabranjen prijem novih zaposlenih, a takođe i preraspodela časova, dok je direktorima škola naloženo da mogu da daju saglasnost za odlazak zaposlenog samo ukoliko to ne remeti nastavu. Posebno nepovoljna po prosvetne radnike je odredba po kojoj oni koji odu sa otpremninama nemaju pravo na novčanu naknadu od Nacionalne službe za zapošljavanje, a time ni zdravstveno osiguranje. Zbog ovako nepovoljnih uslova mnogi koji su želeli da daju otkaz uz otpremnine to nisu ni mogli da učine, ali neuspeh prvog kruga racionalizacije nije izazvao nikakvo uzbuđenje nadležnih. Pomoćnik ministra prosvete Zoran Kostić u medijima je ocenio da racionalizacija nije propala, jer "nismo ni očekivali da se prijavi veći broj, pod uslovima sa kojima smo izašli pred prosvetne radnike", a prema ministru Obradoviću, racionalizacija je propala zbog toga što „zaposleni nisu bili dovoljno informisani i što se tražilo ukidanje radnog mesta“.

Ministarstvo je ovim priznalo da i nema nikakav plan, i sada je jasno da je pokušano da se na bilo koji način smanji broj izvršilaca, a da to pri tom Ministarstvo ništa ne košta

RACIONALIZACIJA NE POSTOJI

Predstavnici sindikata prosvete listom tvrde da je odluka da se ne dozvoli pokrivanje časova obezbedila sve napore da se sa procesom uopšte počne, ali da program racionalizacije u stvari i ne postoji. Sindikat obrazovanja Srbije saopštio je da je akcija dobrovoljnog odlaska pretrpela neuspeh i da je „posle svega jasno da je racionalizacija u prosveti samo zamajavanje i da se to radi samo zbog obećanja Svetskoj banci i MMF-u“. U Uniji sindikata prosvetnih radnika Srbije smatraju da u socijalnom programu Ministarstva prosvete, odnosno Vlade Republike Srbije “nema ni s od socijalnog programa, kao uostalom ni s od stimulativnih otpremnina”, a da Ministarstvo nije ni imalo plan racionalizacije.

„Racionalizacija ne postoji niti je to bio plan. Ja sam znao da će tako biti, a ministar prosvete, dr Žarko Obradović, kao da se namerno trudi da unese zabunu. Unija je još prošle godine insistirala da se racionalizacija izvrši primenom svih mera istovremeno, odnosno potrebno je izvršiti racionalizaciju mreže škola i početi rad na obrazovanju odraslih. Potrebno je i da se utvrdi broj nestručnih nastavnika, a svi koji su ispunili uslove za penziju treba da odu iz sistema, uz obezbeđena sredstva za socijalni program. Ministarstvo je ovim priznalo da i nema nikakav plan, i sada je jasno da je pokušano da se na bilo koji način smanji broj izvršilaca, a da to pri tom Ministarstvo ništa ne košta. Predsedništvo USPRS nedavno je održalo sednicu na kojoj su utvrđene dalje smernice delovanja, stav sindikata je da se moraju obezbediti posebna sredstva za socijalni program. Ova školska godine je izgubljena, pa se treba pripremiti za sledeću“, kaže za „Akter“ Leonardo Erdelji, predsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije.

SMANJENJE BROJA ODELJENJA

Nakon prvog kruga izjašnjavanja, Ministarstvo prosvete je najavilo da će se zatražiti ponovna anketa, da se dobrovoljno penzionisanje nastavi do kraja godine, ali uz dozvolu Ministarstva finansija da se dozvoli preraspodela časova na nastavnike koji ostaju. Pitanje je da li će taj predlog doneti rezultate, posebno pošto je Ministarstvo finansija ultimativno zahtevalo da se zabrani dovođenje novih radnika na upražnjena mesta. Čini se da nadležne ovo pitanje mnogo i ne brine, pošto je već predviđeno da se od juna pa do polovine avgusta sprovede racionalizacija broja odeljenja u školama, odnosno ukidanje manjih i stvaranje većih odeljenja od 25 i više učenika. U Srbiji trenutno ima više od 4.800 odeljenja sa manje od 15 đaka, a prema rečima dr Žarka Obradovića, jedan broj tih odeljenja ostaće zbog geografskih i demografskih razloga ili zbog poštovanja etničke posebnosti. Međutim, mnoga odeljenja će biti ukinuta, a takođe se planira povećanje fonda časova, što će sve dovesti do velikog broja tehnoloških viškova i otpuštanja, što je potvrdio i ministar u nedavnom intervjuu „Političici“. Tom prilikom on je naveo da „o tehnološkim viškovima i eventualnom otpuštanju možemo govoriti tek kada se završi i drugi veliki posao koji nas čeka“, i dodao da će se videti da li će država biti u situaciji, i na koji način, da pomogne višku zaposlenih. Jasmina Stanković, član izvršnog odbora Foruma beogradskih osnovnih škola, u izjavi za „Akter“ povodom toga smatra da će mnogi prosvetni radnici ostati bez posla, a da je program dobrovoljnog odlaska urađen za mali broj zaposlenih.

Plan racionalizacije se radi u dubokoj ta-jnosti, daleko od očiju prosvetne javnosti i sindikata, i verujem da će biti povećan fond časova. Prema nezvaničnim informacijama, predmetima

koji imaju pismene zadatke povećaće se fond sa 18 na 20 časova, i to znači da će mnogi prosvetni radnici ostati bez posla

DUBOKA ILEGALA

„Proces racionalizacije je urađen da bi se imalo opravdanje, u stilu - mi smo im ponudili program, a oni neće da ga prihvate. Nisu ni jasno navedeni koji su uslovi za odlazak, i to nijedan direktor nije hteo da potpiše. Ponuđeni socijalni program je u praksi pokazao svoje cinično lice, on je tako urađen da je izuzetno mali broj nastavnika koji mogu da iskoriste ponuđenu otpremninu od 200 evra po godini staža. Sve je to priča za MMF-a, a najpre nije urađena racionalizacija u samom Ministarstvu prosvete. Plan racionalizacije se radi u dubokoj tajnosti, daleko od očiju prosvetne javnosti i sindikata, i verujem da će biti povećan fond časova. Prema nezvaničnim informacijama, predmetima koji imaju pismene zadatke povećaće se fond sa 18 na 20 časova, i to znači da će mnogi prosvetni radnici ostati bez posla“, kaže Jasmina Stanković.

Očigledno je da je proces racionalizacije pokrenuo velike nedoumice, ali iz Ministarstva prosvete još nema jasnih obaveštenja zašto se na dobrovoljni odlazak u penziju javio tako mali broj zaposlenih i da li će kasnije doći do otpuštanja tehnoloških viškova. Na ova pitanja „Aktera“ poslata elektronskom poštom na adresu Kancelarije za saradnju sa medijima i javnim glasilima Ministarstva prosvete, do zaključenja broja nije stigao nikakav odgovor.